

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

De Conversatione Apostolica - A Curatoribus Animarum piè & fructuosè instituenda ; Complectens varios & solidos modos juvandi & consolandi diversorum Statuum Personas afflictas, praecipuè aegras & captivas ...

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1680

Cap. III. Quomodo fructuosè instituenda sit Conversatio Apostolica.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-49274](#)

C A P U T III.

*QUOMODO FRUCTUOSE INSTITVENDA
SIT CONVERSATIO APOSTOLICA?*

Non ignoro equidem, sat multa ab Authoribus præcepta coacervari ad conversationem fructuose instituendam, sed meo quidem judicio ea omnia brevissimo compendio complexus est, docuitque ipse Apostolorum sapientissimus Magister Christus, dum super Apostolos suos ad conversationem cum Proximo inchoandam mittendos Spiritum Sanctum in specie ignis misit, haud obscurè scilicet indicans, tunc eos fructuose cum hominibus conversaturos, si in sua conversatione ignis proprietates assumere, imitariq; studuerint; neque enim quidquam in orbe conditiones veri Apostoli ac Operarij ita exprimit, ac ignis, ut ex singularum proprietatum enarratione patebit.

§. I.

Primum Præceptum.

Primò ergo sicut ignis, dum in applicatam sibi materiam agit, semper interea sursum tendit ad centrum suum, locumque naturalem, ita Operarius quoque verus, dum cum hominibus agit, mentem ad DEUM tanquam centrum & finem suum elevatam habere debet. Hæc autem elevatio duobus potissimum modis fieri potest. Primò, ut nunquani Conversatio suscipiatur, nisi priùs per bonam & sinceram intentionem ad DEI majorem gloriam, animarumque salutem dirigatur; ex hac quippe intentione quinque, cæque non levia commoda seu utilitates haurientur, videlicet primò, ut copiosum à DEO auxilium sperari queat juxta ipsius Christi promissionem Jo. 15. *Qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum;* quis autem arctius ipsi conjungitur, quam qui per purissimam beneplaciti illius perficiendi voluntatem se eidem conformare, & unire studet. Talis profectò audacter cum Josue c. 7. dicere potest: *Quid facies magno Nominis tuo?* Secundò, ut alacrius & accuratius gloriæ Dei, Proximiq; salutem procuret, si vires suas ad aliud privatum bonum quærendum

6 *De Conversatione Apostolica in communi.*

rendum distractas non habeat. Nam, ut S. Bernardus Epist. 42. rectè advertit, non valet Dei vel proximi lucra pure querere, qui propria non contempserit. Tertio, ut humilia, & in judicio hominum abjecta munia & opera pari alacritate ac diligentia suscipiat, ac perficiat, quam speciosa & honorifica; quem in finem S. Maria Magdalena de Pazzis, ut p. 4. c. 33. vita legitur, inter alia monita etiam hoc dabat Operarijs, ne curarent res magnas facere in apparentia, quia in his dicebat oculari superbiam perniciosaam animæ; sed quæ sicut magnæ & sublimes per ordinationem earum ad altum finem rectâ intentione, quia talibus valde delectatur DEVS, & sunt absconditæ ab Adversario. Quartò, ut nullo, quantumcunquæ in speciem infelici successu laborum suorum turbari se sinat, si meminerit, se id, quod quæsiverat, scilicet DEI (qui non effectum, sed effectum operum attendit) gloriam & be-neplacitum labore suo lucratum esse; quid autem eo potest esse felicior, cui efficitur suus Conditor census, Et hereditas eius dignatur esse Divinitas? ut rectè S. Prosper l. 2. de vit. contempl. pronunciavit. Quinto, ut facile se post labores suos recolligat, atque ad se redeat, nemo enim, teste S. Bernardo lib. de vit. solit. ad conscientiam redire amat, qui ab ea ad agendum rectâ intentione non profiscitur.

II. Secundo, eadem mentis elevatio fieri potest per breves & jaculatorias Orationes ad Deum assidue diretas, quibus, ut P. Lancizius opusc. 13. n. 466. monet, tria petantur à Deo, scilicet Lumen ad tractandas animas, prout expedit ad illarum salutem: *Gratia auxilia* pro earum conversione, vel profectu jam conversarum: & *Proteccio efficax*, ne ulti tentationi succumbamus, dum extra domicilia nostra versamur, sed ut cum proprio etiam profectu ac meriti augmentatione domum redeamus. Ejusmodi preces antiquis Patribus valde usitatas fuisse, S. Augustinus epist. 121. testatur his verbis: *Dicuntur fratres in Aegypto, crebras quidem habere Orationes, sed brevissimas, Et raptim quodammodo jaculatas; absit enim ab Oratione multa locutio, sed non desit multa precatio, si fervens perseveret intentio. Nam multum loqui in orando, est non necessariam rem superfluis agere verbis; multum autem precari est eum, quem precamur, diuturna Et pia cordis excitatione pulsare. Et plerumque plus gemitis, quam sermonibus agitur;*

sur; plus fletu, quam affatu. Id quod præclare etiam S. Ignatius docuit, de quo Ribadeneira in vita illius lib. 5. c. 1. sic loquitur: Atque hoc familiare nostris optabat esse, ut DEVM in omnibus rebus praesentem cernerent, & mentes suas non in Oratione tantum ad cœlestia attollerent, sed universas res, atque actiones singulas in Deum referrent, neque minorem devotissimorum Spiritum in actione, quam in meditatione sentirent. Et hanc quidem orandi consuetudinem assiduam cum in aliis, tum vero in hominibus pie occupatis tanquam magis expeditam probabat. Unde alius quidam dicebat, cum qui cum proximo conversatur, assidue illam Ecclesie adhortationem sibi occinere dehere: SURSUM CORDA, ut iij, quibuscum agit, de eo quodammodo illa Sponsæ verba. Cant. 8. usurpare possint: Quæ est ista, quæ ascendit de deserto (cubili vel domus suæ) sicut virgula fumi (rectissimè sursum ad Deum ascendens) ex aromatibus myrræ & thuris (id est, ex actibus laboriosæ & difficilis operationis, & actibus suavissimæ ad Deum elevationis confecta: Verbo: verus Operarius studet omnia sua operari propter DEVM (dirigendo omnia ad ejus gloriam) in DEO (credens omnia, quæ proximo facit, se DEO praestare) & per DEVM (id est, cum auxilio illius, sciens, quod Jo. 15. ipse dixit: Sine me nihil potestis facere.) Itaque jure suo utitur illis Ecclesiæ in Canone verbis: per quem hac omnia creas, sanctificas, vivificas, & praefas nobis; per ipsum, & cum ipso, est tibi DEO Patri omnipotenti in unitate Spiritus Sancti omnis honor & gloria.

§. II.

Secundum Præceptum.

I. Secundò sicut ignis non agit, nisi applicatus ab alio; iti
nec Operarius curam aliorum suscipere debet, nisi à Deo per occultas inspirationes (quam Ludovicus de Ponte to. 3. tr. 4. c. 4. internam vocationem vocat) aut à superioribus DEI locum tenentibus mittatur (quam idem Author exteri-
nam vocationem appellat.) Cum enim, teste Apostolo, 1. Cor. 3. neque, qui plantat, sit aliquid, neque qui rigat; sed, qui incrementum dat, DEUS; nemo prudenter se, d'planandum aut rigandum intrudit, nisi prius per legitimammissionem cooperantis gratiæ auxilia à DEO acceperit. Hinc

A 4

Chri-

De Conversatione Apostolica in communi.

Christus Jo. 15. Apostolis suis dixit : Non vos me elegistis, sed ego elegi vos, ut etatis, & fructum afferatis. Et iterum Matt. 20. Messis quidem multa, Operarij autem pauci; rogate ergo Dominum Messis, ut mittat Operarios in Messem suam. Quod quidem praeceptum ipse etiam Servator usque ad eum illibatum servavit, ut triginta integris annis exspectare voluerit, immo secundum divinatem ab ipsa aeternitate, donec a Patre ad curam alienae salutis suscipiendam mitteretur, jureque usurpare illa Isaiae c. 61, verba usurpare posset : Spiritus Domini super me, eo quod unxerit Dominus me, evangelizare Pauperibus misit me, pradicare captivis remissionem. Sed & S. Joannes Baptista Præcursoris officium non suscepisset, nisi fuisset homo missus a DEO, ut testimonium perhiberet de Lumine. Ipsi vero Apostoli non prius ad seminandum in Orbe Evangelium fuerunt dimissi, quam sedentes in civitate indui fuerunt virtute ex alto Luc. 24.

II. Unde graviter in primis errant, qui ante, quam solidas in virtute, atque perfectione propria radices fixerint, ad aliorum curam suscipiendam præpropero fervore, ac immaturo desiderio anhelant, de quibus recte S. Gregorius p. 3. Past. admonit. 26. Admonendi sunt, inquit, isti, ut considerent, quod pulli avium, si ante pennarum perfectionem volare appetant, unde ire in alta cupiunt, inde in ima vergunt. Admonendi sunt, ut considerent, quod structuris recentibus necdum solidatis, si lignorum pondus superponitur, non habitaculum, sed ruina fabricatur. Admonendi sunt etiam, ut considerent, quod conceptas soboles Femina, si prius, quam plane formentur, proferant, nequaquam domos, sed tumulos replent.

III. Errant similiter illi, qui, licet sufficienti scientia ac virtute instructos sese advertant, aut omnino non exspectata missione curam animarum suscipiunt, aut certe varijs artificijs, dolisque optatam missionem ambitos extorquent. Quibus profecto, si, ut fieri plerumque solet, speratum ex laboribus suis fructum non reportent, meritò DEVS culpam suam illis Aggæi Prophetæ c. 1. verbis exprobrate potest : Ponite corda vestra super vias vestras; seminatis multum, & intulisti parum. Respergisti ad amplius, & ecce factum est minus : & intulisti in domum, & exsufflavi illud. Quam ob causam, dicit Dominus Exercituum : Quia domus

mea

De Conversatione Apostolica in communi.

9

mea deserta est, & vos festinatis unusquisq; in domum suam (sequendo propriam voluntatem vestram.) Propter hoc super eos prohibiti sunt cali, ne darent rorem, (gratiæ) & terra (id est, animæ vobis commissæ) prohibita est, ne daret germen suum. Et vocavi siccitatem super terram, & super omnem laborem manuum. Ita sanè damno suo expertus est P. Melchior Nunnius celeber alioqui in Societate JESU Operarius, & Indiae Provincialis, qui, ut Orlandinus in historia ejusdem Societatis p. 1. l. 14. n. 131. refert, in Japoniam primum, tum etiam ad Sinas profectus promulgandi Evangelij causâ, nullum, aut certè exiguum fructum fecit, quia illud iter non superiorum nutu, sed suæ pietatis, sociorumque ac Regis impulso duntaxat susceperebat.

IV. Ad hoc præceptum meritò etiam pertinet, ut, licet interdum Operarij aliqui, Religiosi præcipue, à Superioribus suis, aut ipso Pontifice summo ad curam animarum in certis locis gerendam assumantur, eam tamen non priùs, quam ipsorum etiam Ordinariorum, aut Vicariorum, Parochorumve loci illius consensu petito, & imþetrato aggrediantur. Ita sanè prudenter jam olim suos Operarios monuerat S. Ignatius Fundator noster, vetans ne priuilegijs suis uterentur invitis Prælatis, aiebat quippe, ut testatur Orlandinus l. 11. n. 62. priuilegiorum præsidia tum demū in animorū causa perutiliter adhiberi, cùm ad eos ita juvandos voluntas proximi Pastoris accederet; cùmque eâ de causâ ab Apostolica Sede privilegia habeantur, ut eò faciliùs animis consulatur, nill ex eorum usu hæc ad animos derivetur utilitas, immo potius retardetur, quo Pastores non consentiant, satius esse, ea omnino non adhibere, quam contra eorum nutu adhibendo suâ spe ac labore frustrari. Hinc cùm P. Michaël Navarrus, vir sanctus, & miraculorum gratiâ ornatus, acriùs pro Societate, etsi justè, contra Vicarium Tiburtini Episcopi Sacramentorum administrationem prohibentem pugnasset, reprehensionem S. P. non effugit, ut refert Orlandinus l. 10. n. 15. volebat enim suos omnes B. Pater, etiam tum, cùm pro Societate causa staret, non modò adversus Episcopos, verum etiam erga eorum Vicarios submisè, modestèque se gerere. Cujus præcepti aliam adhuc, eámque geminatam rationem S. Franciscus Xaverius Zelosissimus ille Indiae Apostolus as-

A 5

figna-

10 *De Conversatione Apostolica in communi.*
Agabat, uti Tursellinus l. 6. c. 8. vit. restatur his verbis: *Divinum Numen in Episcopis, eorumq; Vicariis venerans, ex eorum autoritate suam unitate obire gestiebat, eisdemq; prorsus omnibus in rebus, dicto audiens erat. Idem cateros è Societate facere jubebat, à nostris hominibus obedientia in propositos Ecclesiasticos prodendum exemplum dicitans.* Et paulò post alteram rationem assignans subdit: *Talem vero, tantumque modestiam ac submissionem necessariam dicebat esse, cum ad Diabolum superbia caput debellandum; tum vero ad Ecclesie Propositos insigni obsequio demerendos, ut illi secundis ac proprijs Christiana res melius gereretur.*

§. III.

Tertium Præceptum.

1. **T**ertiò sicut ignis, dum agit, nihil de innato suo & naturali calore amittit, ita & verus Operarius atque Apostolus, dum aliorum salutem curat, studiosè cavere debet, ne quicquam de intrinseco fervore charitatis, & studij perfectionis perdat. Sic enim primò, exemplo suo nos docuit ipse DEUS, qui, cùm sit fons bonorum omnium, ita de plenitudine sua gratias suas nobis communicat, ut tamen ipse etiam semper plenus remaneat; hinc & Sponsam suam Cant. 1. introduxit in cellam vinariam, & ordinavit in ipsa charitatem, excitans videlicet ipsam, ut ordinem charitatis ab ipso præscriptum servaret, & priùs charitatem erga se, postea erga alios exerceceret. Docuit secundò Christus, tum verbo, cùm dixit Matth. 16. *Quid prodest Homini, si mundum universum lucretur, anima vero sua detrimentum patiatur?* tum exemplo, dum non modò ipsem et assiduò, postquam cum hominibus aliquamdiu versatus est, in montes aut alia loca secessit, & orationi vacavit; sed etiam Apostolis id ipsum præcepit dicens: *Venite seorsum in desertum locum, & requiescite pauculum.* Marc. 6. Docuerunt tertio Apostoli, qui, cùm viderent, crescente numero Christianorū se impares esse eorum saluti sine jactura proprij prospectus procurandæ, Diaconos constituerunt, curaque temporalium illis demandata dixerunt: *Nos autem Orationi & ministerio verbi instantes erimus.* Hinc & S. Paulus Timotheum 1. cap. 4. monuit, ut sibi

ubi prius, postea doctrinæ attenderet. Docuerunt quartò sancti Patres, ex quibus more suo sapienter discurrens S. Laurentius Justinianus c. 12. de casto Connubio, exemplū Sponsa sequentibus verbis proponit: *Anima despensata Verbo in hoc efficitur anxia, hoc agere ntitur, ut sui non amittat custodiam,* dum Proximorū utilitatibus inservit; ne pro aliorū comodis, mentis innocentiam perdat. *Vno quidem oculo vigilat, qualiter fraterna proficiat charitati; altero autē, quomodo Sponsa suo imaculatam se exhibeat.* Novit tanquam in multis experita, quam plurimos immoderato charitatis Zelo accensos cordis omisisse munditiam, & devotionis neclare spoliatos esse, dum inconsultè vacantes Proximis seipso negligere non timerent. Semper igitur humilis casum seretur: propterea laudabilis discretionis moderamine sic secum agit, ut nec pro commodis Proximorum contemplationem deserat, neq; pro contemplationis amore, aliorum curam funditus derelinquat. In utroque se constituit medio. Nam, cùm licet, & acat sibi; cùm charitas urget, se exponit Proximo, sic tamen, ut continuo anhelet ad eubile Sponsi secreti redditū, de quo fraterna charitatis accessa zelo egressa est. Semper cùm foris manet, cordis postes prudenter observat, ne, cùm ad se tota revertitur, iniquitatis maculam contrahat, per quā Sponsi aspectibus valeat disdiscere. Ideoq; ex fecunditate spiritualis prolis, Verbi fructione dignior efficitur. Nec minus appositè in eundem sensum melius Doctor S. Bernardus l. 1. confid. c. 5. Eugenii Papam hortatur. Si totus, inquit, sis esse omnium, instar illius, qui omnibus omnia factus est, laudo humanitatem, sed si plena est; quomodo autem plenate excluso? & tu homo es; ergo ut integras sit, & plena humanitas colligat & te intrasse sinus, qui omnes recipit; alioquin quid tibi prodest juxta verbum Domini, si universos lucreris, te unū perdens? quid solus fraudaris munere tuū? Memeto proinde, non dico semper, non dico sepe, sed vel interdum reddare te ipsum tibi. Quod ipsum eleganter serm. 18. super Cant. conclusæ similitudine declarans, quamobrem, si sapias, ait, concham te exhibebis, & non canalem; hic siquidem penè simul & recipit, & effundit; illa vero, donec impleatur, expectat, & sic, quod superabundat, sine suo damno communicit. Propterea namque Salomon Prov. 29. dixit: *Totum spiritum suum profert stultus, sapiens differt, & reservat in poſte-*

12 De conversatione Apostolica in communi.
posterum. Uti S. Dominicus fecisse scribitur, qui ita diem cum
nocte conjunxit, ut hanc DEO, illam proximo daret, idque
fructu maximo, quippe qui nihil inter diu aggrederetur cum
Hominibus, qui autem cum DEO propitiatio contulisset. Un-
de meritò prudens Operarius prudentum Virginum exem-
plum ob oculos habere, & imitari debet, quæ, cum fatuæ Vir-
gines oleum peterent, quod ipse sine suo dispendio se dare
non posse advertebant, audacter id negarunt dicentes Matth.
25. Ne forte non sufficiat nobis & vobis, ite potius ad vende-
tes, & emite vobis.

II. Porro ut hoc præceptum, quod summi momenti me-
ritò esse creditur, clarius intelligatur, bene notare oportet
excessus illos, quos veluti ordinatæ charitati contrarios i-
dem præceptum prohibet, & ad quaternarium ferè numerum
reduci possunt. Primus est, ne plura simul charitatis officia
assumantur, quam commodè & quietè peragi queant; nam,
ut recte Ludovicus de ponte q.3. tr.4. c.9. advertit, fervor non
tam in eo positus est, ut multa complectantur, quam ut officium
& ministerium exactè fiat. Quod si fuerit nimius, erit etiam
implicatus & intricatus, ac proinde minus utilis, cum juxta
D. Gregorium l.1. Paſt. c. 4. impar inveniatur ad singula, qui
confusâ mente dividitur ad multa. Hinc cum Moyses in hoc
genere excedere videretur, audivit à socero suo Jetro Exod.
10. Non bonam rem facis, stulto labore consumeris. Secun-
dus est, ne festinatò nimis officia aut opera suscepta peragan-
tur, ut multi faciunt, qui, ubi semel desiderium cuiusdam o-
peris, fructusque conceperunt, eodem quasi momento &
tempore eundem consequi volunt; ideoque omnia alia, licet
magis sàpè necessaria opera relinquunt; ad quorum errorem
refutandum sufficere potest unicū ipsius Omnipotentis Crea-
toris exemplum, qui, cum Mundum universum æquè facile
unico momento, ac sex diebus creare potuisse, maluit tamen
eum successivè per sex dierū intervallū absolvere, ut vel hoc
suo exemplo doceret, quantopere cupiat ab ijs, qui minorem
mundum, id est, hominem creare, seu in primævum suum
statum reducere desiderant, nihil præproperum & inordina-
tum, sed omnia in mensura, & ordine fieri. Tertius est, ne
plus laboris suscipiantur, quam sanitas corporis ferre queat;
cum enim unus gradus sanitatis cum doctrina sufficiente

con-

conjunctus, ut prudenter nonneino dixit, plus prospicet Operario, quām viginti gradus doctrinæ in corpore debili & morbis impedito, meritò prudentia suaderet, ut sanitatis corporalis sedulam perinde curam gerat Operarius, ac Eques, qui iter suum feliciter absolvere desiderat, equi sui curam gerere cognoscitur. Quartus denique est, ne stata Spiritus exercitamenta, Oratio videlicet, Examen, Lectio Spiritualis, Pœnitentia aut Mortificationis opera sub specie Zeli, seu salutis alienæ procurandæ intermitantur, aut perfunditorie obean-
tur; qui enim hoc agunt, magnam, teste Alphonso Rodriguez p. 3. tr. 1. c. 5. Dæmoni fenestram aperiunt, ut qui cer-
nens, se studium juvandi Proximi non posse omnino impedi-
re, id agit, ut ita se Operatij huic Operi impendant, & ini-
mergant, ut animum ad promovendas, tuendasque rationes suas nunquam advertant. Qua in re scilicet Pharaonem Ægyptium imitatur, qui, ne Israëlitæ desiderium sacrificandi DEO suo soverent, eisdem laboribus opprimi jussit, ut Exod.
c. 5. legitur. Quapropter meritò quilibet ordinata charitate, Zeloque accensus Operarius saluberrimum sibi Siracidis monitum applicare debet: *Recupera Proximum secundum vir-
tutem, Et attende, ne incidas, in errorem scilicet illorum, qui si alienæ salutis curam suscipiunt, ut suæ exiguum, aut nul-
lam gerant.* Dicat proinde cum S. Bernardo f. 18. super Cant.
*Ego nullum ad salutem Pietatis gradum illi gradus antepo-
nendum censeo, quem sapienti Eccl. 30. posuit discens: Misera-
re anima tua placens Deo. Quod si non habeo, nisi parumper
olei, quo ungar, putas tibi debo dare, Et remanere inanis?*
*Servo illud mihi, Et omnino nisi ad Prophetam iussionem non
profero. Si institerint rogantes aliqui ex his, qui forte existi-
mant de me supra id, quod vident in me, aut audiunt aliquid
ex me, respondebitur eis: Ne forte non sufficiat nobis Et vo-
bis, ite potius ad vendentes, Et emite vobis; non enim hoc
consultit Apostolus, non cauta, vigilque charitas, ut aliis sit
remissio, mihi autem tribulatio, sed ex equalitate. Sufficit,
ut diligam Proximum nostrum tanquam meipsum, hoc quippe
est ex equalitate. Propterea, inquit Apostolus Hebr. 2.
abundantius observare oportet nos ea, que audivimus, ne
forte pereffluamus. Benigna prudensque charitas affluere
confuevit, non effluere.*

S. IV.

Quartum Præceptum.

I. Quartò sicut ignis non ultra sphæram activitatis à natura præscriptam agit; ita & verus Operarius, seu Apostolicus Conversator non cum aliis Hominibus agere velle debet, quām quos ipsi DEVS per Superiores aut Vocationem internam assignavit; caveat proinde sedulè, ne in alterius Operarij officium se ingerat, aut Personarum alterius curæ commissarum curam ipse quoque suscipiat, sed satis præclarè Officio suo satisfecisse se existimet, si paucis illis Personis, quas DEVS ipsi commisit, invigilans, sic eas instituerit, & servarit, ut cum veritate illud Servatoris dictum Jo. 17. usurpare ac dicere queat: *Non pro mundo rogo, sed pro his, quos dedisti mihi, quia tui sunt. Pater sancte, serva eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, ut sint unum, sicut et nos. Cum essem cum eis, ego servabam eos in nomine tuo. Quos dedisti mihi, custodiri, et nemo ex eis periret, nisi Filius perditionis.* Scit nempe prudens Operarius Ecclesiam Exercitum, Navis, Vineæ non immeritò à SS. Patribus & Doctoribus comparari, in qua si suo quisque officio bene fungatur, felix successus, idemque ab omnibus præmium sperari possit, cùm tamen, si Ordo hic non observetur, nihil nisi confusio & interitus timendus sit.

II. Et ideo nempe S. Ignatius tam sollicitè cavebat, ne in Societate sua, in qua vel maximè Proximi salutem ordinatè, prudenter, & fructuosè procurari desiderabat, nemo in alterius officium se ingereret; advertebat quippe vir prudentissimus, ejusmodi importunam intrusionem nec DEO placere, nec fini, qui intendi deberet, consequendo utilē esse, sed gravia potius damna in primis Ecclesia & Societati; deinde ijs, quorū Officium invaditur; tertio illis, quibuscum agitur, & tandem illi ipsi, qui ejusmodi Ordinem turbat, accersiri, ut facile per singula discurrendo potest probari. Non enim primò, DEO placere potest hic Zelus; cùm enim DEVS nihil magis, quām obedientiam à suis Operarijs requirat; nec quidquam magis oderit, & detestetur, quām propriam voluntatem, tanquam capitalissimum suum Inimicum, qui teste S. Bernardo, ipsam, quantum in se est, coronam DEO eripere, eumque

etiamque de Solio Divinitatis deturbare conatur, nemo sanè prudenter judicare potest, eidem DEO placitum illum Zelum, qui contra expressam illius voluntatem & ordinationem suscipitur; sed potius vereri debent ejusmodi preposteri Zealatores, ne olim de laboribus suis audire cogantur, quod olim ob similem causam apud Isaiam c. 58. alijs quibusdam dictum est, qui, cum quererentur, & dicerent: *Quare jejunavimus, & non aspexitibum ilavimus animas nostras, & nec scisti?* responsum acceperunt. Ecce in die jejuniti vestri inventur voluntas vestra. Hinc sanè jam olim de similibus quebatur Deus per Jeremiam c. 14. dicens: *Falso Propheta variuinatur in nomine meo; non misse eos, & non precepis, neque locutus sum ad eos.* Sed nec secundò utilitatem afferat ejusmodi Zelus, utpote divinâ benedictione & cælesti influxu carens, sed potius nocet Ecclesiæ, aut alteri Communitati, cuius membrum est is, qui se intrudit; cum enim Communitatis talis gloria & fama in eo consistat, ut omnia officia ritè, ordinatè, & fructuosè administrentur; hunc autem ordinem & fructum impeditat ejusmodi importuna intrusio & consueto, consequens est, ut ipsa quoque gloria & fama totius Communitatis non modicè obscuretur. Non minus vero tertio illi quoque, cuius officium ambitur, per similem intrusionem nocetur, ut qui vel ab eo, qui munus illius invadit, inhabilem atque ineptum se astimari credet; aut certè honorem, gaudium, & fructum, quem ex munéris talis administratione sperabat, sibi injustè præripi queretur, quæ omnia non possunt non gravem in animo exilcerationem creare. Quartò ipsis etiam, cum quibus contra præscriptum Ordinem conservatur, non leve damnum accersit Operarius; nam cum ipse in Domini nomine retia non laxet, atque adeò capturam seu fructum ob defectum divinæ benedictionis sperare non queat, quem tamen is, ad quem ea cura spectabat, propter vocationis gratiam meritò speravisset, rectè inferatur, omnibus eos bonis spiritualibus per non levem injuriam spoliari, quæ ex legitimi sui Pastoris fructuosâ sollicitudine, curaque sperare potuissent. Unde facile patet quintò ipsis etiam, qui dicto modo se intrudit, nihil lucri, sed potius detrimenti plurimum accedere, ut qui omnem laborum suorum fructum perdens, serò tandem cum Apostolis exclamaturus

maturus

16 *De Conversatione Apostolica in communi.*
maturus sit: *Præceptor, totā nocte laborantes, nihil cepimus.*
Quare ut & sibi, & alijs pro fit prudens Operarius, intra limi-
tes à DEO & Superioribus sibi præfixos se contineat, moni-
tumque S. Pauli c. 4. Eph. audiat, adimpleatque; *Obsecro vos*
ego usq[ue]ntus in Domino, ut dignè ambuletis vocatione, quā vo-
catis estis. Et iterum 1. Cor. 7. *Vnusquisque, in quo vocatus*
est, Fratres, in hoc permaneat apud DEV.M.

§. V.

Quintum Præceptum.

I. *Quintò sicut ignis omnibus accedentibus calorem suum*
sine discrimine communicat, ita & verus Operarius
sine ulla acceptatione personarum omnibus auxilium, vel
consilium poscentibus, aut ijsdem indigentibus promptè ea
communicare debet, illudque adeò Christi Matth. 11, usur-
pare: Venite ad me omnes, qui laboratis & onorati estis, &
ego reficiam vos. Eum in finem meminisse debet, Christum pro
omnibus æqualiter mortuum esse, omnes esse DEI filios, in
omnibus Christum relucere, omnium animas esse pretiosas,
& ad imaginem Dei creatas; idéoque has solas & nudas sine re-
spectu ad talenta vel commoda consideret, dicatque cum A-
brahamo, Gen. 14. Da mihi animas, cetera tolle tibi. Atque
hoc est, quod S. Jacobus c. 2. tam sollicitè hortatur: Fratres
mei, nolite in personarum acceptione habere fidem Domini
nostri IESV Christi gloria. Etenim si introierit in conven-
tum vestrum vir aureum annulum habens in ueste candi-
da; introierit autem & pauper in sordido habitu, & inten-
datis in eum, qui indutus est ueste præclarâ, & dixeritis ei:
Tu sede hic bene. Pauperi autem dicatis: tu staillic, &c. nón-
ne judicatis apud vosmetipso, & facti estis Indices cogita-
tionum iniquarum? Audite, Fratres mei dilectissimi. Nón-
ne DEV.S elegit pauperes in hoc mundo, divites in fide, &
baredes regni, quod repromisit DEV.S diligentibus se? me-
minerat nempe hic Apostolus, quām studiosè illis Christus
hanc doctrinam commendaverit, dum eos ad prædicandū
Evangelium dimissurus dixit Matth. 10. Estote pruden-
tes sicut serpentes, & simplices sicut columba, simplicitate
scilicet rectæ intentionis, in omnibus, quibuscum agitis,
nihil aliud, nisi DEV.M, intuentes & quærentes, ut de vobis

140

suo modo illa Cant.4. verba repetere possit DEVS: *Vulnerasti
cor meum in uno oculorum tuorum.* Hinc & S.Catharinæ Scenensi quondam DEVS Pater in dial. 146. dixit: *Rete desiderij sancti sine dubio accepit omnes ex eo, quia anima famelica mei honoris non est contenta particulam habere, sed omnes habere peroptat: bonos habere querit, ut eam adjuvent in suo reti ponere pisces, & ut sibimet quotidie conservent, & augent perfectionem; imperfectos vero cordialiter affectuose desiderat, ut boni sint: infideles quoque tenebrolos exoptat, ut veniant ad lumen sancti Baptismatis.* Omnes ergo peroptat habere cuiuscunque statū vel conditionis existentes, ut ex eo, quod omnes videt in me, à mea bonitate creatos, cum tam ignisera charitate, atque pretioso Sanguine IESV Christi Fili mi redemptos. Meritò ergo quilibet ordinato Zelo accessus Operarius illam S.Hieronymi epist. 14.ad Celant. sententiam ob oculos habere debet: *Nescit Religio nostra Personas accipere, nec conditiones Hominum, sed animos inspirat singulorum; si enim, ut idem Sanctus in cap. 1. Malachiæ ait, suscipiat eos, qui cum anulis aureis ad se veniunt, & pauperes Santos repellat, nomen DEI despicit, & panem polluit doctrinarum, & in ipsum DEV M contumeliam jicit.*

§. VI.

Sextum Præceptum.

Sextò sicut Ignis magis propinquos & melius dispositos magis calefacit, ita verus quoque Operarius sua auxilia & consilia promptius illis communicare debet, qui magis ei propinquui, & melius dispositi sunt. Tales autem sunt, quā magis talibus auxiliis & consiliis indigent, & melius illis utuntur, præcipue parvuli, simplices, pauperes, ægri, afflicti & similes, cum quibus tam prouptè, libenterque conversari, & ijs succurrere deberet, ut dici de eo possit: *Cum simplicibus sermocinatio eius.* Ipse verò cum Christo, quasi assiduò dicit: *Sinite parvulos venire ad me,* Marc.24. Hoc certè præceptū tam altè S. Ignatius animo suo impresserat, ut in formula professionis etiam puerorum curam includere voluerit, non ut speciale votum esset, sed ut sancta hæc exercitatio peculiari modo esset commendata, & devotius curaretur, propter fin-

Instrukt. III.

B

gula:

gulare obsequium, quod DEO per eam in Animarum auxilio exhibetur. Eandem ob causam etiam jubebat, ut ij, quos aliquò mittebat ad animarum messem faciendam, per Hospitalium & Nosocomiorum visitationem, & charitatem infirmis atque pauperibus exhibitam potissimum hunc finem obtinere conarentur. Idem ergo strenuo Operario & Animarum Curatori tantò impensis præstandum, quantò majorem ratione sui officij habet obligationem ad talium personarum salutem procurandam ; neque exiguum se olim solatum & præmium reportaturum credat, si cum veritate coram DEO quondam dicere possit cum Jobo c. 19. *Oculus fui caco* (id est , pueris, aliisque ignorantibus personis) *pes clando*, (id est , peccatoribus ob inveterata vita & malas consuetudines difficulter in via mandatorum DEI progredientibus) *Pater eram pauperum* , & aliorum afflictorum.

§. VII.

Septimum Præceptum.

Soptimò sicut Ignis omnia in se convertere cupit , sed suavi sadinodum & efficaci modo, per calorem scilicet, paulatim expellendo contrarias dispositiones, novásque introducendo; ita verus quoque Operarius seu Apostolus desiderare debet omnes sibi similes, id est, Zelatores suæ salutis facere, repetens eum in finem assiduo illud S. Pauli 1. Cor. 4. *Rogo vos, Imitatores mei estote, sicut ego Christi*. Hoc tamen non violento quodam modo per asperas increpationes & castigationes, sed potius per viam charitatis & mansuetudinis obtinere nititur, laborando scilicet, ut animæ sibi commissæ per considerationem beneficiorum DEI, frequentem usum Sacramentorum, crebras & ardentes Orationes crescant in amore Dei, & sic hoc ipso etiam amorem inordinatum erga creaturas exuant, & cum ipso tanquam radice omnes etiam malas consuetudines & vitia evellant; quem modum ipse Deus, ut videre est apud Lancizium opusc. 1. fol. 81. sibi valde placere, quondam B. Magdalena de Pazzis ostendit dicens: *maxime felix spiritus, qui hodie regnat in terra, est ille S. Ignatius: quia eius filii in conducendis animabus ad Deum præcipue procurant dare notitiam, quanti momenti sit agere cum Deo, quia hoc Exer-*

citium

vitum facit, ut cum facilitate res arduas amplectantur, propter lumen, quod accipiunt à DEO in Oratione. Aliás eidem Beatæ ostendit, se in spiritu S. Joannis Evangelistæ & S. Ignatij mirè sibi complacere, quòd uterque conatus sit per viam amoris homines ad suum ultimum finem perducere; adítque hanc complacentiam toties sibi renovari, quoties S. Ignatij Filij eundem modum in convertendis peccatoribus tenent. Bene itaque notet hanc doctrinam Operarius, certóque sibi persuadeat, hanc viam & compendiosissimam, & efficacissimam esse ad peccatores convertendos, id quod olim Majores apposito apolo significárunt, dum finxerunt, Solēm & Aquilonem quondam in certamen venisse, ut eorum majoribus viribus & potentia polleret; cùmque ad hoc certamen finiendum communi consensu decrevissent, eum pro fortiori habendum, qui Viatori tunc fortè prope ipsos transiunt pallium citius erupturus esset. Aquilo mox magno impetu, statuque Viatorem invasit, verū plus non effecit, quām ut Viator arctius sibi pallium astringeret; sed cùm Sol paultin radios per pallium immisisset, ita Viator incaluit, ut si ne alia violentia ultrò pallium abijceret. Simile quid experiuntur Operarij, qui radios arioris divini in animarum sibi commissarum pectora jaculantur, sicque efficiunt, ut ultrò malas consuetudines exuant, dum interea iij, qui per violentiā asperarum increpationum id efficere conantur, nihil aliud obtineant, quām ut exasperati animi pertinaciūs in suis erroribus, vitiisque perseverent! nimisq[ue] non frustra Christus suis Apostolis Matth. 11. dixit: *Discite a me, quia misericordia sum, et humilis corde, et invenietis requiem animabus vestris.* Pro cuius doctrinæ confirmatione non parūm proderit, si bene ponderetur memorabilis illa sententia, quam Senex quidam in vitis PP. I. §. c. 15. protulit in hæc verba: *Si quis cum humilitate et timore injungat Fratri aliquid facere, sermo ipse, qui propter DEV[otus] Megreditur, facit Fratrem illum subjectum existere, et implere, quod fuerit imperatum; si quis autem soluerit jubere Fratri, et hoc non secundum timorem DEI fecerit, sed contra per authoritatem solens sibi in eo potestatem defendere, DEV[S], qui videt occulta cordis, non permittit eum audire, et facere, quod jubetur. Quod a DEO est, cum humilitate et obsecrations*

20 De Conversatione Apostolica in communione
imperatur; quod autem ex potestate, cum furore & perturbatione, utpote quod à maligno est. Nimirum leniter castigatus exhibet reverentiam castiganti, asperitate autem nimia increpationis offensus, nec increpationem recipit, nisi salutem, ut rechè S. Prosper l. 2. de inter. contempl. dixit. Hinc semper in pectore hærere, memoriæque obversari debet notatu dignissima S. Augustini tract. 7. in Epist. 1. Joan. c. 3. sententia: *Semel breve tibi præceptum præcipitur: Dilige, & fac, quod vis. Sive taceas, dilectione taceas: sive clamis, dilectione clamis: sive emendas, dilectione emendas: sive parcas, dilectione parcas.* Radix sit intus dilectionis, non potest de ista radice non bonum procedere.

§. VIII.

Octavum Præceptum.

Octavò sicut ignis non cessat agere, donec extinguitur, ut Salomon Prov. 30. indicavit dicens: *Tria sunt insatubilia, & quartum, quod nunquam dicit, sufficit.* scilicet ignis; ita & verus Operarius nunquam cessare debet ab operando, quamdiu vires habet, ut dicere possit cum Davide Ps. 68. *Zelus domus tua comedit me.* Et Ps. 118. *T'abescere me fecit Zelus meus.* Itaque dictum sibi reputet à DEO illud. Apoc. c. 2. *Esto fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam vita.* atque adeò cum tanta constantia animabus sibi commissis invigilet, ut & ipse cum Christo olim moriturus dicere possit: *Consummatum est.* Et alij perinde de ipso ac de Christo dicere & scribere queant: *Cum dilexiisset suos, in finem dilexit eos.* Joan. 13. Sic enim sperare tandem poterit, ut quemadmodum in hac vita Zelum Eliæ imitari studuit, ita cum eodem in curru igneo, charitatis scilicet in hac vita exercitæ, in cælum ad meritorum præmia capienda rapiatur. Talis videlicet Zeli exemplum illustre præbuerunt, in primis S. Basilius, qui, ut in speculo magno Exemplorum dist. 8. ex. 84. refertur, jam in agone constitutus petiit à DEO vitam sibi prorogari uno die, ut Judæum, qui promiserat, se filiem Catholicam suscepturnum, si Episcopus in sequentem diem superviveret, ovili Christi aggregaret, quem proin cum tota domo ipsemet in Ecclesiam descendens baptizavit, & paulò post

pōst rediens in lectum mortuus est. Deinde verò etiam S. Dunstanus, qui, ut ibidem V. Ascensio Christi legitur, in festo Ascensionis ad cœlestē Regnum invitatus ab Angelis renuit venire, ut eo die Populum Verbo DEI pascere posset; unde sequente primum Sabbatho mortuus est. Sed & S. Joannes de Nivella, ut ibid. V. Prædicare ex. 3. scribitur, tanti erat Zeli, ut, cūm gravissimè podagrā laboraret, & quidam Medicus trium hebdomadarum spatio eum curare promitteret, noluerit hanc curam suscipere, ne interim anima per eum liberandæ perirent. Imò eo ipso vespere, in quo agonizabat, alicujus adhuc confessionem audire voluit dicens: Nolle pro mille marchis auri hominem non audivisse. Sed & simile quid nostra ætate P. Nunnus Riberius, ut Orlandinus in parte I. Hist. Soc. n. 123. testatur, fecit, qui, cūm per assumptas ob propinatum venenum vires ingredi non posset, gestari ab alijs per Christianorum loca voluit, & S. Joannem Apostolum imitatus, piorum inter manus convisebat Ecclesiam, & saluberrimis monitis, tum universos, tum singulos confirmabat. Uti & P. Nicolaus Bohadilla ex eadem nostra Societate in castris Cæsaris, et si ipse laboraret peste, tamque debilis esset, ut vix vestigio hæreret, nihil tamen de labore remisit, sed ægris in Nosocomio diu, noctuque adstitit, ut ibid. l. 6. n. 56. refertur. P. Andreas Ortiz verò, uti ex literis Pervanis compertum est, tanto Zelo ardebat, ut, cūm Ethnici convertendis viam sibi occlusam cerneret, mox ægritudine occupatus præ Zeli & mæroris magnitudine animam exhalarit. Præ reliquis tamen memorabile jure merito censi- ri debet, quod Surius 23. Junij de S. Christina mirabiliter narrat, quod scilicet tanto erga Peccatores Zelo & charitate flagrabit, ut pro illis acerbissimas pœnas, in quibus sine miraculo consistere non poterat, subierit; nam conjiciebat se in ardentes clibanos, volutabat se per spinas acutissimas; abdebat se in nivem & glaciem; in rotas, quæ aquis circumvolvabantur, se contorquendam dabat, neque tamen pars ulla corpori decedebat, sed majores semper in plagas reser- vabatur.

II. Porro ut hoc præceptum non modò clarius intelligatur, sed etiam perfectius observetur, sequentia de Zelo ex diversis Authoribus notasse proderit. Primò, Zelum juxta

22 *De Conversatione Apostolica in communi.*

D.Thomam l.2.q.28.a.4.nihil aliud esse, quām effectū amoris provenientem ex intentione amoris, quem, qui habet, omnia, quae sunt contra bonum Amici, repellere conatur; hinc Glossa super illa verba Jo. 2. *zelus domus tua comedit me:* ait, quod zelo domus DEI comeditur, qui quilibet prava, quae viderit, corrigeret satagit: si nequit, tolerat, & gemit. Atq; ideo etiam dura sicut infernus æmulatio seu *zelus* Cant. 8. dicitur, quia, sicut infernus cruciat animas, ita *zelus* cruciat corda Deum & Proximum amantium, quando videlicet aliquid, quod corundem bono repugnat, committit. Secundò, zelum hunc summè Operario Apostolico necessarium esse, uti sat clare S. Laurentius Justinianus l. de compunct. sequentibus verbis ostendit: *Absque igne quis ignem accendet? Et sine charitate quis officia charitatis consummabit?* ardeat dilectionis flamma semper in te, quatenus calore tuo Proximorum excutatur tempor, immo accrescat amoris incendium, quomodo prateritarum negligentiarum rubigo deleatur. Poteris sane inflammare ceteros, si fueris tu charitate inflamatus. Imò S Ambrosius dicere ausus est in Ps. 118. *Angeli quoque sine zelo nihil sunt,* Et substantia sua amittunt prærogativam, nisi eam zeli ardore sustentent. S. Chrysothomus verò l.3. adversus vitup. vitæ Monast. ciuitate gravia damna ex eo neglecto ostendit sic enim loquitur: *Etsi omnem vitam nostram diligentissime compositam Et instructam egerimus, hac non evitata negligenter, nihil consequemur emolumenti, cum ea talis ac tanta sit, qua sola in gehenna profunda possit immergere.* Si enim is, qui proximum in iis, quae ad corpus pertinent, adjuvare noluerit, nulla ratione excusari poterit; verum, et si virginitatem ipse servaverit, extra sponsi thalamum projectetur, is, qui, quod multò majus est, omiserit (quippe multò maximum est animarum gubernatio ac regimen) cur non mala omnia perpeti dignissimus existimetur?

III. Quām verò necessarius, tam etiam utilis est idem Zelus (id quod tertio loco notandum est) ad Animarum salutem, Deique gloriam procurandam, quia quinque effectus ad hunc finem consequendum per quam sanè efficaces producit, ut fusi P. Alphonsus Rodriguez p. 3. tr. 1. c. 11. ostendit; nam primò miros ad operandum stimulos addit, quia, ut rectè S. Grégorius dixit, *Charitas* (atque adeò & zelus, qui est

est primaria Soboles charitatis) magna operatur, si est; si au-
tem operari renuit, charitas non est. Secundò. Etiam ad mu-
nia sua exactè obeunda impellit; nam dicere quodammodo
cum Davide cupit posse illud 1. Paral. 29. Ego autem totis Gi-
ribus meis preparavi impensis domus Dei mei; opus namque
grande est, neq; enim homini preparatur habitatio, sed Deo.
Tertiò. Ad varias occasiones succurendi Proximo ingeniosè
& sagaciter indagandas incitat; ubi enim talis inest affectus,
inquit D. Bonaventura process. 5. relig. c. 17. illic necessario
non deerit subventionis effectus, quantum patitur opportuni-
tas. Quartò omnem in operando difficultatem afferit, quia
de zelo hoc perinde ac de amore dici potest illud lib. 3. de i-
mir. c. 5. quod onus non sentiat, labores non reputet, plus af-
fectet, quam valeat; de impossibilitate nō causetur, quia cun-
cta sibi licere arbitratur. Valeat igitur ad omnia, & multa
impleat, & effectui mancipet, ubi non amans deficit, & jacet.
Quintò denique ad ferventem & accensam Orationem exci-
tat, quæ, donec exaudiatur, nescit discedere, uti non paucos
Sanctos fecisse legitur, præcipue S. Ignatium, ut l. 5. vit. c. 2.
videre est, qui, cum Luteriæ quandam vesano Pellicis amore
implicitum nulla ratione è cœno extrahere posset, die quo-
dam extra urbem in lacum frigidissimum, viæ, quæ Amasius
ad turpes delicias transitus erat, adjacentem, collo tenus se
immersit, & adventante his verbis allotatus est: Perge, mi-
ser, ad tuas fætidissimas voluptates; impudentem capiti tuo
ruinam non vides? instantem pestem non perhorrescis? hic ego
pro te me tamdiu macerabo, Deumq; orabo, donec justissimam
illius iram & vindictam tibi paratam avertam.

IV. Ne verò quis solam utilitatem ac necessitatem, non au-
tem perinde etiam dignitatem ac præstantiam quandam ines-
se zelo huic arbitretur, sequentes SS. Patrum sententiæ dili-
genter sunt notandæ. Richardus Victorinus apud Marchantiu-
m in Virga Aaron tr. 4. l. 1. ait: Nescio an majus possit be-
neficium à Deo conferri, quam ut per ejus obsequium alij con-
sequantur salutem; si tamen homo Deo cooperatur ex charita-
te. S. Gregorius vero super Ezech. ho. 12. absolutè dixit: Nu-
lum omnipotenti Deo tale est Sacrificium, quale est zelus an-
nimarum, & hoc propter imaginem impressam animabus. Un-
de & l. 3. Dial. c. 17. ait: Majus miraculum est prædicationis
verbo,

24 De Conversatione Apostolica in communi.
verbo, atq; orationis solatio peccatorem cōvertere, quām car-
ne mortuum suscitare. Imò hom. 6. in Evang. Angelis æqui-
parare zelosos ejusmodi Operarios non dubitavit dicens: V-
nus quis q; vestrū, in quantum gratiam superna aspiratio-
nis accepit, si à pravitate proximum revocat, si exhortari ad
bene operandum curat, si eternum regnum & supplicium
erranti denunciat, cum sancta denunciationis verba impen-
dit, profecto Angelus existit. Adhuc verò amplius extollens
hunc Zelum S. Chrysostomus hom. 3. in 1. Corinth. Hac ait,
perfectæ charitatis regula, hic certissimus terminus, hoc su-
pprium omnium cacumen querere, quæ communem omnium
comprehendant utilitatem, quod ipse Paulus significans ad-
didit, scut Christi. Nihil enim nos potest adeò Christi
imitatores facere, ut proximorū cura. Unde meritò ho. 3. su-
per Gen. dixerat: et si ingentes erogaveris pecunias pauperi-
bus, plus tamen effeceris, si converteris animā: quia ut S. Diony-
sius c. 3. de eccl. de Hierach. recte pronunciavit, omnium di-
vinorum divinissimū est cooperari Deo in salute animarum.

CAPUT IV.

QVIBVS INSTRVMEN'TIS PRÆCIPVE PER- AGENDA SIT CONVERSATIO APOSTOLICA.

Equidem & hīc fortè multi multa assignabunt; ast ego
quatuor potissimum adhibenda censeo, nempe *Familia-
ritatem & conjunctionem cum Deo per crebræ & ferventis o-
rationis Studiū, Prudentiam & Authoritatem, seu ut clarius
alij exprimunt, *vita Sanctitatem & Benevolentiam, seu amo-
rem*; nam per familiaritatem & conjunctionem cum Deo ob-
tinetur, ut fructuosa fiat Conversatio juxta promissionem
Christi Jo. 15. *Qui manet in me & ego in eo, hic fert fructum
multum.* Per Prudentiam efficitur, ut omnia, quæ fructum
per conversationem quæri solitum impedire possent, effica-
citer removeantur; econtrario verò media, quæ cum promo-
vere possunt, sollicitè excogitentur, hinc Christus ante omnia
Apostolis suasit Matth. 10. *Estate ergo prudentes sicut serpen-
tes.* Et S. Paulus etiam hoc instrumento p̄æ cæteris usus est,
uti*